

Svým přátelům a známým k Novému roku  
1982 věnuje

David Goulet

Ladislav Klíma  
+++++

: HUSITĚ :

(návrh divadelní hry)

*Pro v. 62/63*

## 2. akt - Vznik v Čechách

1. Táboř; kázání; pití z kalichů.
2. Srocování se; drancování zámků; pálení klášterů, mnichů a kníšek.
3. Represalie: pálení selských domků; masakrování žen a dětí (Jana a Prokop); shazování do šachet.
4. Pobíjení cepů železem, budování válečných vozů. Assistuje tomu (symbolicky) Žižka - i Prokop. První divergence mezi nimi, - jeví se zatím jen v opovrhlivých pohledech Žižkových a horlivě horlící hubě Prokopově. /1/
5. Malý vozový šik vyjede. Boj u Nekmeře.

+ + +

/1/ Žižka: "realní politik", "genius činu";  
Prokop ideolog, řečník, pouhý agitator.

Nejraději bych koncipoval Žižku: Stělesněná cesta k cíli a k vítězství. Železná jednací mašina. Souverainu Vále jako faculte dominante, ano exclusi. Tato vítězná Vále je rázu naprosto filosofického, nadfilosofického: božského; v ní nachází duše věčný klid. Je sebe si uvědomující; ale přece jen - temně "instinktivně" pouze; jasné její sebe si uvědomění zničilo by její jistotu a sílu činu. Vysoký genius činu je vždy filosofem, - ale jen polofilosofem, jako vysoký filosof geniem činu vždy, ale jen polovičním. Buď je člověk polouvědomělou silou, nebo polosilnou Uvědomělostí; na plnou harmonickou syntézu není v lidstvu dosud pomyšlení. - Žižka nenávidí ideologii, protože je tato paní Vále. Miluje idey, ale jen jako své služebnice; ví, že jsou jen nástroji pra-

principu Vůle. Hus je mu směšný, křesťanstvím opovrhuje; ke Kristovi poměr ironické, blahovolné lásky. Stojí nad dobou, nad dobami; je potvorné portentum, strašidelný *lusus naturae*, jako všichni největší lidé.. Připomíná Sullu. Český národ učinil hříčkou svou k vůli hříčce; hraje si jen, nic nechtě, směje se, jen bujně znásilňuje vše pro "ukrácení chvíle" (což jediná myslitelná činnost Boží...). O Čechách soudí: "Vstřčil jsem volovi střečka do nosu; teď se splašil a poráží kde co kol sebe, on, který se odjakživa nechal tupě vodit bičem každého kluka. Nestál dřív za nic a za pár let nebude po věky za nic stát, - dokud mu snad někdo zas nevstřčí nového střečka do nosu...". - Jelikož každý určitý údaj o Zižkově osobnosti schází, má tato paradoxní koncepce nemenší nárok na "odpovídání skutečnosti", než všechny obvyklé; a více: aby to úžasné, čím Tábor byl, bylo vysvětleno, dlužno supponovat sílu zcela neobvyklého rázu, něco mysteriálního.. - obvykle více méně jovialní, morální, stádní koncepce Zižky - fuji!

Prokop: Otrok křesťanských, nepochopených ideí. Jeden ze stáda. Jinak rozmanitá natura, dost bohatá, ale v ničem veliká, ničím vskutku nevynikající, leda velikostí své mediokrity a - ctižádostivosti. Především kazatel, rhetor, přemlouváč - mlathuba, Rokycana; pak diplomat; i dialektik a scholastik; i činu schopen a vůle, třeba v omezené míře. Imponoval by velice jako pulmistr nebo papežský nuntius; ale běda národu, který má vůdcem toho, kdo především přetřásá jako hnůj vážné míněné idey, - kde třeba být jen a jen kladivem! - Hlavní vlastnost: pekelná ctižádosť; sdružená s

nemenší rancune na Žižku. Hamlouvá si, jako všichni podobní mrzáci, že stojí duševně nad Žižkou, nejsem schopen rozumět ani jeho škytnutí. Rozhodne se odstranit jej. (Schoenerer - Wolf - případ podobný nápadně, třeba ve velmi zmenšeném měřítku) Zdaří se mu způsobit rozkol mezi Táboři; proti jistým hadím intrikám tohoto podlého popa je i síla Žiškova slabou. Ale sláb je had proti lvu, když tento prohlédne. Ale had si tentokrát přispíšil, před Přibyslaví, právě když lev zdvíhal tlapu. Prokop (ne Zikmund) otrávil Žižku. Bylo to zatušováno, aby rozkol se tím nesvětšil; svedeno to na mor - jediný případ moru v 30.000 armádě! Byl srozuměn s Korybutem a Pražany. S těmito později stále dobře vycházel, pop - opakem k Žižkovi. Snad měl s ním pakt, že zničí Tábor. Ale Siroteci vadili. Přes to jej zničil. On má na svědomí brzkou hnilobu v Táboritech. Zabil nejen Žižku, i jeho dílo. Je nejčernější osobou českých dějin. Že jej historie idealisuje, nic neznemená. Ukázal se au fond slabochem v poslední době až příliš. Dovedl imponovat trochu jako Pompejus, když věci dobře šly, - jemu nebylo bojovat se žádnými většími překážkami, - sklízal, co Žižka s nesmírnou námahou zasl. Ale jako Pompejus seděl hned na zemi, když safičel ostřejší vítr. Český lid jakoby otil, co to bylo za prašivce, mluví o něm málo, - oproti Žižkovi téměř nic, třeba dráha, úspěchy jeho byly ještě eklatantnější.. Jeho současníci neshledali na něm nic pozoruhodného - nic zvláště charakteristického o něm slyšet - zatím co Žižka požíval pověst apokalyptické příšery --

### Akt 3. - Žižka

1. Bitva na Vítkově hoře.
2. Noční tažení Žižkových vozů k Nežárce. Zjeví se Adamité při měsíčku na svém ostrově. Hezky pikantní scény; vzal bych si na pomoc všechny moderní a hypermoderní perversity. Procopius Magnus tam.. Žižka přikrade se tam incognito též; má snad také chuť. Atď. Pobití, upálení.
3. Bitva u Německého Brodu. Zikmund; poloviční hauswart, - sesměšnil bych jej co nejvíc; a nechal bych jej tam sejít se s Žižkou.
4. Rábí; nechal bych šíp vystřelit nějakou kreaturou Prokopovou. - Jak slepý Žižka diriguje bitvu u Malešova. Přeskočí se k Praze. Prokop znemožní Žižkův úmysl.
5. Smrt Žižky. (Otráven - buď Siegmundem nebo Prokopem) Vidí, že tento převeze jeho dědictví; ví, že se to díky jeho (Ž.) činům delší dobu poklepe, pak že ze všeho nebude nic. Je mu to, je mu vše lhostejno; už se směje se Prokopovi a všemu --

#### 4. akt - Era Prokopova

1. Ústí. Tento chef d'oeuvre tábořských cepů reprodukovat co nejzdařileji. Hoříci Ústí illumínuje vešer dochasínající masakr.. Zlídkův stín měl by, komanduje, být přítomen. /1/
2. Ten nešťastný Naumburk. /2/
3. Táborité u Baltu. Nechal bych jim tam důkladně napráskat (z nenadání překvapení) - jako předzvěst Lipan; jsou už v jádru shnilí. /3/
4. Domažlice. Vznik paniky může být to nej-dramatičtější z celého kusu. /4/
5. Basilej. Humor, posměch musí vládnout. Posměch jak koncilu tak Čechům tam vlezším, - všechno jedna bagage.

+ + +

- /1/ Jinak vyhraje bitvu Prokůpek: zdaří se mu sklížit, co Prokop v ní rozsvínil.
- /2/ Hezky dojemně inscenovat! ještě působivější bude scéna, odehrávající se v Prokopově stanu mezi ním a dětmi. Je, jako většina flandáků, prznič dětí a paederast. Otcové naumburští věděli, co dělají.
- /3/ Ožrali se; jejich kalich teď symbol --
- /4/ Ruch v jejich táboře interpretuje si R Prokop jako přípravy k útoku a dá povel ustoupit o překot až k Horšovu Týnu. Zase Prokůpek zachrání v čas situaci, ale dlouho trvá, než Prokop, strachem nadobro zpřítomnělý, pochopí fakt, že křižáci, utíkající od-  
dalují se a nepřibližují se; nerozezná vránu od kozy. Za to tím statečnější se stane on a jeho voj, když pochopí, že je nepřítel v

úmyslu jejich předešel a celé své bohaté ležení nechává na pospas.

## 5. akt - Konec

1. Večer před bitvou: Duch Žižkův zjeví se ve stanu Prokopovi. /1/
2. Bitva; bojuje se chabě na obou stranách; jeden utíká před druhým, - jako křižáci u Domažlic. Teprve znatelný úspěch dá Pražanům sílu k vraždění... /2/
3. Přes to nebude škodit apotheosa padlých Táboritů a Sirotků. Nastane noc, z mrtvol jejich zdvihají se aetherné stíny, s mučednickými korunami, ovínutými vavřínovými věnci, na lebkách, řadí se a postupují od východu k západu, vzduchem samozřejmě, vzhůru k nebi. Nebude na závalu, bude-li je stát k sobě velitelský gigantický stín Žižkův, na západním horizontu strmicí. /3/ Ale za nimi počnou od východu táhnout jiní a jiní: Luther, /4/ Hutten se svými landsknechty, Kalvín i Zwingli - Galilei, Harvey, Lionardo, třeba i Descartes a Shakespeare - pak Voltaire, Rousseau, Diderot - pak Mirabeau, Danton se svými bezkalhotáky, dobývajícími Bastillu, - konečně korsar v třírohém klobouku v čele medvědích čepic. Pak mohl by přijít Marx..., - Bakunin, Lenin, to snad neradno, ale doporučovalo by se aby právod uřavíral Tatiček, zavěšený na rámě Aloise Muni nebo jak se ten genitiv píše, - repraesentant

vysoce umravňeného socialismu s repraesentantem socialismu radikálního sice a potřeštěného, ale z hloubi zlatého srdce lidu tryskajícího. Ale po nich musí přece jen přijít ještě stíny další - heroové budoucích socialismů, - fantasie má tu volné, krásné pole. Zatím, co to všechno táhne, dělá se pomalounku na východu den, - jitřenka vyjde, červánek zahoří, - a nakonec, když poslední stíny v jasů denního světla se rozpustí, vyjde bílé slunce /5/, slunce nového žití lid-  
~~ská~~ ská stva království lásky, bratrství a svobody. -----

+ + +

- /1/ Daignuje flandáka jen, že vysere se mu na pleš.
- /2/ Táboři nemohou dobře utíkat, jsouce ožralí, odtud jejich velké ztráty.
- /3/ Flandák neúčastní se tohoto průvodu.  
 Vstane, neaetherný, opatrně, odhodí šat a znečištěné prádlo, převleče se do oděvu zabitého Pražana a odplíží se stíny vozů pryč. Bylť se v bitvě stavěl mrtvým jako brouk.
- /4/ To pro idiotské diváky. Moudrým předvedl bych Alexandra VI., Ces. Borgiu, Machiavelliho, renaissanční italské briganty, - pak Fritze, ovšem i Bonaparta, jedoucí na mezcích - první na Kantovi, druhý na Goethem - Cagliostro, Nietzscheho, Ludendorffa.
- /5/ Dal bych mu, rozřiznův je uprostřed, podobu prdele, zářné prdele, nějakýho Boha, vystřčenou, posměšně se šklebící na tu celou ideální opičí chátru dole.

Ediční poznámka:

Návrh divadelní hry o husitech je uložen v rukopisné pozůstalosti Klímova přítele Arnošta Dvořáka v Národním muzeu pod signaturou 2130. Je psán obyčejnou tužkou po obou stranách papíru s hlavičkou "Tabak Ersatz Manufaktur", podniku, který Klíma zalgal roku 1917 se svým přítelem Franzem Bohlerem. Použitý papír určuje dobu, kdy mohl vzniknout návrh hry, mezi léta 1917 a 1925, kdy Klíma přestává tyto papíry používat - jejich zásoba nebyla nevyčerpatelná. Nejspíše však text vznikl na přelomu let 1918 a 1919, kdy psal své Husity Dvořák. Arnošt Dvořák se svým přítelem filosofem konzultoval i ty hry, jejichž spoluautorem Klíma nebyl; nechával si je lektorovat a Klímovým posudkům přikládal značný význam. Není vyloučeno, že Klímův text byl psán pro Dvořáka jako možné vodítko pro děj a myšlenku hry, jako Klímův pohled na danou tematiku, - některá místa v textu a to, že Klíma již nikdy po tomto tématu nesáhl, tomu ostatně nasvědčují. Dvořák si však (ostatně nic jiného se ani u tehdy "režimního" autora, nutně spoutaného myšlenkovými i dramatickými konvencemi doby, nedalo čekat) z Klímova pojetí nevzal nic. Již při letném nahlédnutí do jeho hry čtenář zjistí, že z Prokopa je udělán hrdina a velikán, svým významem Žižkoví přinejmenším rovný, ne-li jej zastinující, takže celá myšlenka hry je od Klímova pojetí diametrálně odlišná. Dvořák nepřinesl tedy do této problematiky nic nového, jeho pojetí je tradiční od A do Z. Klímův pohled je jak po stránce myšlenkové, tak po stránce dějové (spíše "fraška národa" než "tragedie národa": Dvořák), zcela originální a daleko překonává vše, co bylo před tím i potom napsáno.

První dějství hry z se pravděpodobně nedochovalo - není obsaženo ani v Dvořákově, ani v Klímově rukopisné pozůstalosti.

Při opisování jsem do textu ani gramaticky, ani stylisticky nezasahoval. Opravil jsem pouze pro lepší přehlednost pořadí autorových poznámek ke 4.aktu. Klímovy poznámky byly číslovány v tom pořadí, jak vznikaly: první byla poznámka k 1.scéně, druhá ke 3.scéně, třetí ke 4.scéně, čtvrté k 2.scéně.

### V y s v ě t l i v k y :

str.4:

portentum - (z lat.) obluda, nestvůra

lusus naturae - (z lat.) hříčka přírody

supponovat - (z lat.) předpokládat

str.5:

<sup>x</sup>rancune - (z fr.) zášť, nevraživost

au fond - (z fr.) na dně

str.7:

chef d'oeuvre - (z fr.) mistrovské dílo



Ladislav Klíma +++ Husité

Ediční poznámku napsal, grafickou úpravu  
a obálku navrhl, "vytiskl" David Souček.

Vydáno v počtu 20 exemplářů, z nichž  
tento má číslo 20...